

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 30.9.2020.
SWD(2020) 326 final

RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE

**Izvješće o vladavini prava za 2020.
Poglavlje za Švedsku**

priložen dokumentu

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Izvješće o vladavini prava za 2020.
Stanje vladavine prava u Europskoj uniji**

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 305 final} - {SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} -
{SWD(2020) 308 final} - {SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} -
{SWD(2020) 311 final} - {SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} -
{SWD(2020) 314 final} - {SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} -
{SWD(2020) 317 final} - {SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} -
{SWD(2020) 320 final} - {SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} -
{SWD(2020) 323 final} - {SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final}

SAŽETAK

Švedski pravosudni sustav obilježava percipirana visoka neovisnost sudstva. Kako bi dodatno ojačala neovisnost sudstva, Švedska je u okviru istrage u kojoj sudjeluje više stranaka pokrenula parlamentarni postupak za ispitivanje određenih elemenata ustavnog okvira koji se odnose na sudstvo. Osim toga, nedavnom izmjenom Zakona o sudskom postupku kodificirana su pravila kojima se uređuje dodjela predmeta. Vlada je pokrenula zakonodavnu inicijativu kako bi uklonila poteškoće povezane s digitalizacijom pravosudnog sustava. Konkretno, djelomično je dostupna mogućnost dovršetka nekih koraka sudskog postupka putem interneta, i pri podnošenju predmeta i pri slanju sudskih poziva.

Prema anketama Švedska se smatra jednom od najmanje korumpiranih zemalja u EU-u i svijetu. Kaznenim zakonom inkriminirana je većina oblika korupcije u javnom i privatnom sektoru. Iako ne postoji kodificirana sveobuhvatna strategija za borbu protiv korupcije, vlada je najavila inicijativu za razvoj nacionalnog akcijskog plana za borbu protiv korupcije. Javne institucije izgradile su ugled kao transparentne uprave te uspostavile pouzdan i funkcionalan okvir za sprječavanje korupcije. Lobiranje nije uređeno zakonom. Opsežno pravo na informiranje ključan je element švedskog pristupa sprječavanju korupcije, a javni službenici imaju pravo otkriti informacije medijima. Uvedene su mjere kojima se osigurava zaštita zviždača te je u tijeku preispitivanje kojim se procjenjuje potreba za izmjenama u skladu s Direktivom (EU) 2019/1937 o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije. Podmićivanje stranih javnih dužnosnika i dalje je rizično područje.

Švedska ima dugu regulatornu tradiciju slobode medija i medijskog pluralizma. Pravne zaštitne mjere u području slobode medija i medijskog pluralizma proizlaze iz ustavnog i zakonodavnog okvira i čini se da se u potpunosti provode u praksi. Švedsko medijsko regulatorno tijelo raspolaže snažnim jamstvima vlastite neovisnosti, koja su sadržana u ustavnim odredbama. U području transparentnosti vlasništva nad medijima nisu prijavljene veće poteškoće unatoč tome što ne postoje posebna pravila za medijska poduzeća. Osim toga, pokazalo se da Švedska ima čvrst sustav zaštite novinara. Uvjeti u kojima rade švedski novinari smatraju se među najpovoljnijima u svijetu. Unatoč tome, 2020. su zabilježeni slučajevi fizičkih i internetskih prijetnji novinarima.

Posebna značajka sustava provjere i ravnoteže jest uključiv i strukturiran postupak izrade zakonodavstva. Taj se postupak upotrebljava za prethodno navedeno preispitivanje ustavnog okvira koji se odnosi na sudstvo. U tom će se procesu reforma postupka za izmjenu ustava upotrijebiti i kao sredstvo za poboljšanje zaštite temeljnih struktura demokratskog sustava. Nekoliko neovisnih tijela ima ulogu u zaštiti temeljnih prava te je u tijeku proces reforme za proširenje ovlasti nacionalne institucije za ljudska prava. Nadalje, vlada je uvela posebne instrumente za dijalog s civilnim društvom.

I. PRAVOSUDNI SUSTAV

Švedski pravosudni sustav ima dvije grane: opće sudove, koji obuhvaćaju 48 okružnih sudova, šest žalbenih sudova i Vrhovni sud, te opće upravne sudove s 12 upravnih sudova, četiri žalbena upravna suda i Vrhovnim upravnim sudom. Postoje i dva posebna suda¹. Nacionalna sudska uprava, agencija koja djeluje u okviru Ministarstva pravosuđa, odgovorna je za cjelokupno upravljanje sudovima, uključujući raspodjelu sredstava, broj osoblja i opremu. Neovisni Odbor za predlaganje sudaca² priprema prijedloge za sva sudska imenovanja³, na temelju kojih vlada imenuje suce⁴. Švedsko državno odvjetništvo⁵ neovisno je i odvojeno od vlade. Švedska odvjetnička komora neovisno je i samoupravno udruženje uspostavljeno zakonom.⁶

Neovisnost

Razina percepcije neovisnosti sudstva kontinuirano je vrlo visoka. Ukupno 80 % šire javnosti i poduzeća smatra da je neovisnost sudova i sudaca u Švedskoj „vrlo dobra” ili „dobra”⁷. Ta visoka razina percepcije neovisnosti sudstva općenito je stabilna, a od 2016. neznatno je porasla za širu javnost.

Pokrenut je proces reforme za daljnje jačanje neovisnosti sudstva. Na zahtjev parlamenta iz 2018. vlada je u veljači 2020. osnovala Istražno povjerenstvo⁸ za jačanje zaštite demokracije i neovisnosti sudstva. Istragom u kojoj sudjeluje više stranaka predsjednika predsjednik Vrhovnog suda, a njome se ispituje nekoliko aspekata švedskog okvira u pogledu neovisnosti sudstva kako bi se mogli iznijeti prijedlozi zakonodavnih i ustavnih izmjena⁹. Povjerenstvo će ispitati treba li broj sudaca Vrhovnog suda i sudaca Vrhovnog upravnog suda i dob za njihovo umirovljenje odrediti Ustavom¹⁰. Prema zaduženjima povjerenstva ispitivanje se među ostalim mora provoditi uzimajući u obzir najnoviju sudska praksu Suda Europske unije¹¹. U skladu s tim zaduženjima cilj bi bio zaštititi suce od mogućeg uplitanja

¹ Radni sud i Obrambeno-obavještajni sud. Za opis pravosudne strukture vidjeti CEPEJ (2020.), Studija o funkcioniranju pravosudnih sustava u državama članicama EU-a.

² Odbor za predlaganje sudaca sastoji se od devet članova: pet sadašnjih ili bivših sudaca koje su predložili sudovi, dva diplomirana pravnik koji rade izvan pravosudnog sustava (jedan odvjetnik prema prijedlogu Odvjetničke komore, a drugi prema prijedlogu švedskog Udruženja lokalnih tijela i regija te švedske Agencije za državne poslodavce) i dva predstavnika javnosti. Članove predstavnike javnosti imenuje parlament (i oni su obično zastupnici u parlamentu), a ostalih sedam članova imenuje vlada.

³ Nakon procjene kvalifikacija kandidata Odbor za predlaganje sudaca dostavlja obrazloženi prijedlog (rangirani popis, obično tri kandidata) vladi, koja imenuje suce. Ako vlada namjerava odabrati kandidata koji nije na popisu prijedloga Odbora za predlaganje sudaca, Odbor mora imati mogućnost dostaviti mišljenje o tom kandidatu. Vlada je u praksi od 2011., kada je sadašnji sustav stupio na snagu, uvijek prihvatila prijedlog Odbora.

⁴ Zakon o imenovanju stalnih sudaca (2010/1390).

⁵ Upravni instrument, poglavlje 12., odjeljak 2.

⁶ Zakon o sudskom postupku, poglavlje 8.

⁷ Slike 44. i 46., Pregled stanja u području pravosuđa u EU-u za 2020. Razina percepcije neovisnosti sudstva kategorizirana je na sljedeći način: vrlo niska (manje od 30 % ispitanika smatra neovisnost sudstva dobrom ili vrlo dobrom), niska (između 30 % i 39 %), prosječna (između 40 % i 59 %), visoka (između 60 % i 75 %), vrlo visoka (iznad 75 %).

⁸ Osnivanje istražnog povjerenstva često je dio zakonodavnog postupka u Švedskoj; vidjeti odjeljak IV.

⁹ Povjerenstvo će istražiti i način na koji se donose ustavne izmjene (vidjeti odjeljak IV.) i moguća ograničenja slobode udruživanja za terorističke organizacije. Švedska vlada, opis aktivnosti Povjerenstva za jačanje zaštite demokracije i neovisnosti sudstva.

¹⁰ Na suce se trenutačno primjenjuju opća pravila o umirovljenju na temelju Zakona o zaštiti radnih mjesta.

¹¹ Presuda Suda Europske unije od 24. lipnja 2019., Komisija protiv Poljske, C-619/18. Vidjeti str. 7. opisa aktivnosti Povjerenstva.

zbog snižavanja dobi za umirovljenje u okviru redovnog zakonodavstva. Pitanje regulacije broja sudaca na oba Vrhovna suda procijenit će se uzimajući u obzir pravnu akademsku raspravu u Švedskoj, u okviru koje se navodi da bi se povećanje ili smanjenje broja sudaca moglo upotrijebiti kao sredstvo političkog utjecaja. Osim toga, povjerenstvo će ispitati treba li ojačati neovisnost Nacionalne sudske uprave¹². Ako povjerenstvo ustanovi da je potrebno to jačanje neovisnosti, u okviru je njegovih zaduženja da predloži osnivanje sudbenog vijeća ili odbora Nacionalne sudske uprave¹³, koji bi se uglavnom sastojali od sudaca, što bi bilo u skladu s preporukama Vijeća Europe¹⁴. Rad povjerenstva u ranoj je fazi i uključivat će pregled postojećih sustava u drugim državama članicama EU-a. Njegovi rezultati bit će predstavljeni u veljači 2023. Posebno valja istaknuti uključivu metodu izrade takve reforme, uključujući proces u kojem sudjeluje više stranaka i pozornost koja se pridaje najnovijoj sudskoj praksi Suda.

Kodificirana su pravila za dodjelu predmeta. Izmjenom Zakona o sudskom postupku propisano je da se dodjela predmeta mora temeljiti na objektivnim kriterijima koje je unaprijed utvrdio sud i da ne smije utjecati na ishod ili tijek predmeta¹⁵. Time se kodificira postojeća praksa i osigurava zakonska definicija standarda za dodjelu predmeta, što je u skladu s preporukama Vijeća Europe¹⁶. Konkretni detalji za dodjelu predmeta i dalje se navode u poslovniku ili sličnim standardima sudova¹⁷.

Kvaliteta

Nacionalna sudska uprava zatražila je dodatne resurse kako bi se sudovi mogli nositi s povećanim brojem predmeta. Nakon povećanja sredstava namijenjenih za policiju i državno odvjetništvo radi jačanja njihovih istražnih kapaciteta¹⁸ došlo je do znatnog povećanja broja novih kaznenih predmeta na prvostupanjskim sudovima. Kako bi se mogao obraditi taj povećani broj predmeta, Nacionalna sudska uprava zatražila je povećanje proračuna sudova za razdoblje 2021.–2023.¹⁹ kako bi se financiralo dodatno sudsko osoblje, osposobljavanje i reforme usmjerene na poboljšanje učinkovitosti sudova²⁰.

Nastavlja se raditi na uklanjanju poteškoća povezanih s upotrebom digitalne komunikacije u švedskom pravosudnom sustavu. Mogućnost dovršetka nekih koraka sudskog postupka putem interneta u Švedskoj je i dalje samo djelomično dostupna, i pri podnošenju predmeta i pri slanju sudskih poziva, te ne postoji mogućnost praćenja daljnjih koraka u postupku putem interneta²¹. Isto tako nije moguć internetski pristup

¹² Istražno povjerenstvo baviti će se i pitanjem trebaju li Vrhovni sud i Vrhovni upravni sud za određene predmete imati mogućnost sastajanja u okviru posebnog zajedničkog foruma.

¹³ Na čelu Nacionalne sudske uprave trenutačno je glavni direktor, kojeg imenuje vlada.

¹⁴ Preporuka CM/Rec(2010)12 Odbora ministara Vijeća Europe, točke 26.–27.

¹⁵ Zakon o sudskom postupku, poglavlje 4., odjeljak 11a.

¹⁶ Vijeće Europe preporučuje da se dodjela predmeta na sudu temelji na objektivnim prethodno utvrđenim kriterijima kako bi se zaštitilo pravo na neovisnog i nepristranog suca. Vidjeti konkretno Preporuku CM/Rec(2010)12 Odbora ministara Vijeća Europe, točka 24.; Mišljenje CCJE-a N19 (2016.), Uloga predsjednika sudova; ENCJ-ove minimalne pravosudne standarde IV., Dodjela predmeta: ENCJ-ovo Izvješće za razdoblje 2013.–2014.

¹⁷ Doprinos švedskog Vrhovnog suda Izvješću o vladavini prava za 2020., str. 5.

¹⁸ Od 2018. do 2019. otvoreno je oko 90 novih radnih mjesta u državnom odvjetništvu, uključujući za 40 novih državnih odvjetnika.

¹⁹ Za sudove je zatraženo oko 60 milijuna EUR (628 milijuna SEK), uz dodatne zahtjeve za besplatnu pravnu pomoć i migracijske sudove.

²⁰ Nacionalna sudska uprava, Kontinuirano povećanje broja predmeta na švedskim sudovima.

²¹ Slika 27., Pregled stanja u području pravosuđa u EU-u za 2020.

prvostupanjskim presudama²². Kako bi se omogućila i olakšala digitalna komunikacija u sudskim postupcima i poboljšala usluga za građane, vlada je predložila zakon, koji je prvi put predstavljen u kolovozu 2019. i kojim se, među ostalim, namjerava omogućiti dostava dokumenata za pokretanje građanskopravnih i određenih drugih postupaka putem interneta i dostava punomoći u digitalnom obliku te se uklanjaju nepotrebni zahtjevi za tiskane primjerke²³. Prijedlog je dostavljen parlamentu u lipnju 2020. Ako se donese, većina odredaba trebala bi stupiti na snagu u siječnju 2021.

Učinkovitost

Švedski se pravosudni sustav ne suočava s posebnim izazovima u pogledu učinkovitosti, unatoč posebno velikom broju novih upravnih predmeta. Švedski sustav funkcionira na prosječnoj razini u pogledu vremena potrebnog za donošenje odluka, kako u parničnim građanskim i trgovačkim predmetima, tako i u upravnim predmetima. Broj novih upravnih predmeta osobito je visok, a broj upravnih predmeta u postupku nastavio se blago povećavati od 2016. Stopa rješavanja upravnih predmeta stoga se smanjila 2016. i 2017., no 2018. je uočen pozitivan trend prema ponovnom dosezanju 100 %, pri čemu je prosječno vrijeme za rješavanje upravnih predmeta i dalje relativno kratko.²⁴ Budući da nije bilo opće zabrane kretanja, sudovi su uglavnom nastavili normalno raditi tijekom pandemije bolesti COVID-19, uz određena otkazivanja i odgode sudskih rasprava zbog javnog zdravlja²⁵.

II. OKVIR ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE

Švedska ima u širokoj mjeri uspostavljen zakonodavni i institucijski okvir za borbu protiv korupcije i njezino sprječavanje. Iako Švedska nema kodificiranu sveobuhvatnu strategiju za borbu protiv korupcije, vlada za to namjerava izraditi nacionalni akcijski plan. Preventivna i represivna dimenzija borbe protiv korupcije provode se u okviru nekoliko zakonskih i drugih regulatornih odredaba, primjenom posebnih pravila za vladine agencije, te u okviru tijela kaznenog progona i pravosudnih tijela. Nacionalna jedinica za borbu protiv korupcije specijalizirano je tijelo kaznenog progona pri državnom odvjetništvu nadležno za sve kaznene istrage povezane s korupcijom i podmićivanjem stranih javnih dužnosnika. Nacionalna policijska jedinica za borbu protiv korupcije, kao dio švedske Policijske uprave, ima zadaću istraživati kaznena djela korupcije i raditi na prevenciji podupiranjem različitih javnih tijela u izradi politika za borbu protiv korupcije. Druga tijela, kao što su Nacionalni ured za reviziju, Nacionalno tijelo za tržišno natjecanje, Nacionalno vijeće za sprječavanje kriminala i Financijska policija (švedska financijsko-obavještajna jedinica i dio Policijske uprave), zadužena su za preventivnu, forenzičku i revizijsku dimenziju te istraživanje korupcije.

Švedska je ostvarila rezultat 85/100 na indeksu percepcije korupcije organizacije Transparency International te je na 3. mjestu u Europskoj uniji i 4. mjestu u svijetu. Prema posebnom istraživanju Eurobarometra o korupciji iz 2020. 40 % ispitanika smatra korupciju široko rasprostranjenom (prosjeak EU-a je 71 %), a 9 % ispitanika smatra da korupcija utječe na njihov svakodnevni život (prosjeak EU-a je 26 %)²⁶. Kad je riječ o poduzećima, 30 % poduzeća smatra korupciju široko rasprostranjenom (prosjeak EU-a je

²² Slika 28., Pregled stanja u području pravosuđa u EU-u za 2020.

²³ Švedska vlada, Digitalna komunikacija u sudskim postupcima.

²⁴ Slike 2.–15., Pregled stanja u području pravosuđa u EU-u za 2020.

²⁵ Npr. Nacionalna sudska uprava, Statistički podaci u tijeku pandemije koronavirusa.

²⁶ Izvješće Eurobarometra br. 502 (2020.).

63 %), a 12 % poduzeća smatra da im korupcija uzrokuje probleme u poslovanju (prosjeak EU-a je 37 %). Nadalje, 55 % ispitanika smatra da ima dovoljno uspješnih slučajeva kaznenog progona kako bi se ljude odvratilo od korupcije (prosjeak EU-a je 36 %), dok 48 % poduzeća smatra da su osobe i poduzeća koji su uhvaćeni u podmićivanju višeg dužnosnika primjereno kažnjeni (prosjeak EU-a je 31 %).²⁷

U Švedskoj je u širokoj mjeri uspostavljen pravni okvir za kriminalizaciju korupcije. Švedskim Kaznenim zakonom²⁸ utvrđuju se kaznena djela kao što su primanje i davanje mita, trgovanje utjecajem i financiranje mita iz nehaja. Kazna za uzimanje ili davanje mita može biti novčana ili kazna zatvora u trajanju od najviše dvije godine (s rokom zastare od pet godina). Kazna za teško davanje/uzimanje mita kreće se u rasponu od šest mjeseci do šest godina zatvora (s rokom zastare od deset godina). Osim toga, Kaznenim su zakonom utvrđena i kaznena djela kao što su povreda dužnosti ili povreda obveze povjerljivosti. Nadalje, Zakonom o zapošljavanju u javnim službama iz 1994. predviđena je disciplinska odgovornost za zanemarivanje dužnosti u obliku upozorenja ili smanjenja plaće. Zakonom je zabranjeno i sudjelovanje zaposlenika u aktivnostima koje bi mogle negativno utjecati na povjerenje u njihovu nepristranost u radu ili koje bi mogle naštetiti ugledu tijela.²⁹

Iako ne postoji kodificirana sveobuhvatna nacionalna strategija za borbu protiv korupcije, vlada je najavila inicijativu za razvoj nacionalnog akcijskog plana za borbu protiv korupcije. Akcijski plan bit će predstavljen krajem 2020., a rasprave s relevantnim tijelima u ranoj su fazi. Namjerava se preispitati postojeće preventivne aktivnosti i utvrditi potrebe za novim mjerama za suzbijanje korupcije, primjerice omogućavanjem djelotvornije i učinkovitije koordinacije i suradnje među ključnim tijelima.

Odgovornost za borbu protiv korupcije i njezino sprječavanje podijeljena je na nekoliko tijela. Agencija za javno upravljanje od 2017. upravlja nacionalnom mrežom za suzbijanje korupcije i provodi istraživanja i koordinaciju politika, čime potiče dobro upravljanje i borbu protiv korupcije.³⁰ Nacionalni ured za reviziju, stručno tijelo u području forenzike i revizije, provodi financijske i nefinancijske kontrole u organizacijama u javnom sektoru. Nacionalno vijeće za sprječavanje kriminala djeluje kao vladino stručno tijelo u pravosudnom sustavu³¹. Švedsko Udruženje lokalnih tijela i regija (SALAR)³² koordiniralo je niz radionica o sprječavanju korupcije. Osim toga, Financijska policija djeluje kao švedska financijsko-obavještajna jedinica (FOJ) i sudjeluje u istragama u okviru Policijske uprave. Prema švedskom Nacionalnom vijeću za sprječavanje kriminala (BRÅ) 2018.³³ je prijavljeno 297 slučajeva primanja mita i 143 slučaja nuđenja mita. Podmićivanje stranih javnih dužnosnika i dalje je rizično područje jer je Švedska među zemljama s najviše multinacionalnih korporacija po glavi stanovnika, a kazneni progon podmićivanja stranih

²⁷ Izvješće Eurobarometra br. 482 (2019.).

²⁸ Poglavlje 10., odjeljak 5c Kaznenog zakona <https://www.government.se/press-releases/2020/01/an-up-to-date-english-translation-of-the-swedish-criminal-code/>.

²⁹ Ako je pri obavljanju djelatnosti poduzeća počinjeno kazneno djelo podmićivanja, tom se poduzeću može izreći korporativna kazna u rasponu od 5 000 SEK do 500 000 000 SEK.

³⁰ Za više informacija vidjeti: <http://www.statkontoret.se/var-verksamhet/myndighetsnatverket-mot-korruption/>. Agencija godišnje organizira četiri do šest sastanaka mreže. Na sastancima u organizaciji mreže 2019. sudjelovalo je ukupno 150 javnih tijela.

³¹ Stručnjaci iz Nacionalnog vijeća za sprječavanje kriminala trenutačno sudjeluju u radu vladine radne skupine o kulturi šutnje u švedskim organizacijama, a posebno o npr. aktivnostima zviždača i postupanju s njima.

³² SALAR djeluje kao organizacija poslodavaca (koja uključuje sve općine i regije) i kao organizacija koja zastupa i zalaže se za lokalnu upravu.

³³ BRÅ, Procesuirana kaznena djela.

javnih dužnosnika ograničen je zahtjevima dvostruke kažnjivosti i korporativne odgovornosti³⁴.

Nacionalna jedinica za borbu protiv korupcije (NACP) pri državnom odvjetništvu nadležna je za sve kaznene istrage povezane s korupcijom i podmićivanjem stranih javnih dužnosnika. U jedinici radi oko deset državnih odvjetnika i dva računovođe, a bave se isključivo predmetima borbe protiv korupcije. To se tijelo suočava s izazovima u pogledu raspoloživih analitičkih kapaciteta i resursa s obzirom na broj predmeta koji se istražuju i kazneno progone te postoji rizik da neće moći obraditi sve predmete prije isteka roka zastare. Nacionalna policijska jedinica za borbu protiv korupcije (NACPU) osnovana je u cilju objedinjavanja nacionalnih nadležnosti za istraživanje kaznenih djela korupcije na jednom mjestu i ima 27 članova osoblja, uključujući 14 policijskih službenika, šest civilnih istražitelja i četiri forenzička računovođe. Osim što istražuje kaznena djela korupcije, ima i preventivnu ulogu pružajući potporu javnim agencijama u izradi politika za borbu protiv korupcije. NACPU organizira i osposobljavanja za različita tijela i organizacije u Švedskoj u području borbe protiv korupcije.

Neke kategorije dužnosnika, kao i zastupnici u parlamentu i ministri, moraju ispuniti imovinske kartice. Zakon (2018:/1625) o obvezi određenih javnih dužnosnika da prijave udjele financijskih instrumenata sadržava odredbe o obvezi ministara i određenih dužnosnika u javnim tijelima, općinama i regijama da prijave udjele financijskih instrumenata. Ministri moraju prijaviti svoje udjele financijskih instrumenata vladinim uredima. Obveza prijavljivanja primjenjuje se i na članove uprave javnih tijela koja posjeduju povlaštene informacije. Vlada odlučuje koja javna tijela podliježu toj obvezi prijavljivanja. Tijela odlučuju koji će njihovi dužnosnici osim članova uprave podliježati obvezi prijavljivanja ovisno o njihovu pristupu povlaštenim informacijama. I općine i regije odlučuju koja bi njihova javna tijela trebala podliježati obvezi prijavljivanja. Zastupnici u parlamentu dužni su prijaviti određenu gospodarsku imovinu u roku od četiri tjedna od prve sjednice u Riksdagu nakon izbora. Informacije iz imovinskih kartica zastupnika u parlamentu čuvaju se u javnom registru koji vodi uprava Riksdaga. Podaci se brišu iz registra nakon završetka punog parlamentarnog saziva. Primjenjuje se i načelo javnog pristupa službenim dokumentima, što znači da imovinske kartice zastupnika u parlamentu moraju biti dostupne i na zahtjev.

Uspostavljene su mjere kojima se osigurava zaštita zviždača i potiče prijavljivanje korupcije. U skladu sa Zakonom o zviždačima 2016/749 poslodavac ne smije vršiti odmazdu na radnike ili radnike zaposlene putem poduzeća za privremeno zapošljavanje ako su kao zviždači prijavili ozbiljne nepravilnosti u poslovanju poslodavca³⁵. Zaštita se odnosi na slobodu priopćavanja informacija, slobodu prikupljanja informacija i obavještajnih podataka te pravo na anonimnost. Krajem svibnja 2019. vlada je pokrenula preispitivanje kako bi pripremila provedbu Direktive EU-a o zaštiti zviždača i procijenila hoće li biti potrebne izmjene švedskog zakonodavstva u skladu s tom direktivom.³⁶

³⁴ U tom smislu vidjeti i OECD (2017.), *Sweden's Laws on Corporate Responsibility for International Bribery need Urgent Reform* (hr. „Potrebna je hitna reforma švedskih zakona o korporativnoj odgovornosti za podmićivanje stranih javnih dužnosnika”).

³⁵ Nadalje, u skladu sa Zakonom o slobodi tiska i Temeljnim zakonom o slobodi izražavanja svatko ima pravo nekažnjeno pružiti informacije o bilo kojoj temi radi objavljivanja.

³⁶ Prema navodima nadležnih tijela neke odredbe Direktive (EU) 2019/1937 o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije nemaju ekvivalent u švedskom zakonodavstvu, primjerice u odnosu na obveze trgovačkih društava određene veličine da uspostave interne kanale za prijavljivanje povreda. Nadalje,

Uvedena su pravila o „rotirajućim vratima” za visoke dužnosnike, ali lobiranje je i dalje neregulirano. Uredba o „rotirajućim vratima” donesena je 2018.³⁷, a njome su utvrđena ograničenja za ministre, članove kabineta i tajnike odjela koji prelaze na radna mjesta i zadatke u organizacijama koje nisu u vladi/javnom sektoru. Ta uredba primjenjuje se na prijelaze u nedržavne djelatnosti, među ostalim kad ministri i državni tajnici namjeravaju preuzeti novi zadatak ili posao u nedržavnim djelatnostima ili osnovati poduzeće. „Nedržavne djelatnosti” obuhvaćaju sve djelatnosti u kojima država nije odgovorno tijelo. Uredba se primjenjuje i na poduzeća koja su u potpunom ili djelomičnom državnom vlasništvu. Posebno tijelo za preispitivanje, Odbor za preispitivanje prijelaznih ograničenja tajnika kabineta i tajnika odjela, istražuje prijelaze u sve djelatnosti u kojima vlada nije poslodavac. Kad je riječ o lobiranju, ne postoji posebna obveza registracije lobista ili izvješćivanja o kontaktima između javnih dužnosnika i lobista. GRECO navodi da nisu razvijena pravila kojima bi se regulirao kontakt s lobistima u skladu s trendom da bivši javni dužnosnici postaju lobisti.³⁸

Opsežno pravo na javni pristup informacijama temeljni je element švedskog pristupa sprječavanju korupcije. Javni dužnosnici imaju pravo otkrivati informacije medijima, a javnost ima pravo prisustvovati sastancima tijela za donošenje odluka (parlament, skupštine okružnih uprava) i sudskim saslušanjima. Ograničenja tog načela jasno su utvrđena zakonom kako bi se zaštitio ograničen broj važnih javnih i privatnih interesa³⁹.

III. MEDIJSKI PLURALIZAM

Švedski pravni okvir za medijski pluralizam temelji se na zaštitnim mjerama koje proizlaze i iz ustavnog okvira⁴⁰ i iz sekundarnog prava. Ustavom je zajamčena sloboda izražavanja u Temeljnem zakonu o slobodi izražavanja i Zakonu o slobodi tiska. Kad je riječ o medijskom regulatornom tijelu, švedskom Tijelu za tisak i audiovizualne medije (*Myndigheten för press, radio och tv*), njegov status i nadležnosti regulirani su i Ustavom⁴¹ i Zakonom o radiju i televiziji.⁴² Švedski pravni sustav ne predviđa sektorske zakone o transparentnosti vlasništva nad medijima.⁴³

Švedska ima učinkovite regulatorne zaštitne mjere za neovisnost medijskog regulatornog tijela. Švedsko tijelo za tisak i audiovizualne medije ima status neovisnog upravnog tijela⁴⁴. To tijelo ima zakonsku obvezu podupirati slobodu izražavanja, raznolikost, neovisnost i pristupačnost. Unutar tog tijela dva su neovisna tijela koja donose odluke: švedska Komisija za audiovizualne medije i Vijeće za dodjelu subvencija medijima. Najnoviji rezultati praćenja medijskog pluralizma (izvješće MPM 2020)⁴⁵ pokazuju da postoji vrlo nizak rizik u pogledu neovisnosti i učinkovitosti švedskog regulatornog tijela za medije. U 2018. pokrenuta je istraga kako bi se ispitala provedba revidirane Direktive o

Direktivom se štiti šira skupina ljudi nego Zakonom o zviždačima. (Informacije koje je dostavila Švedska za Izvješće o vladavini prava za 2020.).

³⁷ *Regeringen, Karens införs för statsråd och statssekreterare.*
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/02/karens-infors-for-statsrad-och-statssekreterare/>.

³⁸ GRECO, peti evaluacijski krug, Evaluacijsko izvješće.

³⁹ Zakon o slobodi tiska.

⁴⁰ Švedski Ustav sastoji se od četiriju temeljnih zakona: Upravnog instrumenta, Zakona o nasljeđivanju krune, Zakona o slobodi tiska i, posebno u pogledu švedske Komisije za audiovizualne medije, Temelnog zakona o slobodi izražavanja.

⁴¹ Relevantni dijelovi Ustava: Upravni instrument i Temeljni zakon o slobodi izražavanja.

⁴² Zakon o radiju i televiziji.

⁴³ Švedska je na četvrtom mjestu prema Svjetskom indeksu slobode medija Reportera bez granica za 2020.

⁴⁴ Utvrđeno u Upravnom instrumentu, Temeljnem zakonu o slobodi izražavanja i Zakonu o radiju i televiziji.

⁴⁵ Praćenje medijskog pluralizma za 2020.

audiovizualnim medijskim uslugama u Švedskoj, uključujući odredbe o neovisnosti i učinkovitosti nacionalnih regulatornih tijela za medije.⁴⁶ Dobiveno izvješće⁴⁷ predstavljeno je vladi u kolovozu 2019. sa zaključkom da se švedskim modelom upravljanja osigurava visoka razina neovisnosti svih švedskih tijela, uključujući nadležno tijelo za medije. Prema izvješću i kako su potvrdili predstavnici švedskog tijela za tisak i audiovizualne medije, najvažnija zaštitna mjera proizlazi iz poglavlja 12. članka 2. Upravnog instrumenta, kojim se utvrđuje opće načelo neovisnosti švedskih upravnih tijela.⁴⁸ Švedska je trenutačno u postupku prenošenja revidirane Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama. To bi moglo uključivati dodatne zakonodavne izmjene usmjerene na jačanje neovisnosti medijskog regulatornog tijela, posebno u kontekstu imenovanja njegovih članova.⁴⁹ Predstavnici švedskog Tijela za tisak i audiovizualne medije naveli su i da očekuju dodjelu većih proračunskih sredstava.⁵⁰

Švedska ima dobro uspostavljen samoregulatorni okvir u medijskom sektoru. Sustav je u potpunosti dobrovoljan i financiraju ga četiri medijske organizacije i četiri poduzeća za audiovizualno emitiranje⁵¹. Pravobranitelja za medije, koji je zadužen za rješavanje pritužbi na urednički sadržaj novina, časopisa, audiovizualnih medija te njihovih internetskih stranica i društvenih medija, imenuje odbor koji čine Glavni parlamentarni pravobranitelj, predsjednik švedske Odvjetničke komore i predsjednik Nacionalnog kluba za tisak. Pravobranitelj za medije osigurava i usklađenost sa samoregulatornim Etičkim kodeksom za tisak, radio i televiziju.⁵² Žalbe na odluke Pravobranitelja za medije razmatra Vijeće za medije, koje čine četiri suca, 16 predstavnika medijskih organizacija koje sudjeluju u samoregulatornom programu i 12 predstavnika javnosti.

Kad je riječ o transparentnosti vlasništva nad medijima, švedski pravni sustav nema posebno zakonodavstvo koje se odnosi na medije. Rezultati praćenja medijskog pluralizma za 2020.⁵³ pokazuju da sva poduzeća moraju poštovati opći okvir koji se temelji na švedskom Zakonu o financijskim odnosima (Zakon o transparentnosti), prema kojemu poduzeća moraju biti transparentna u pogledu vlasničkih struktura. Poduzeća bi trebala biti u skladu i sa Zakonom o tržišnom natjecanju, kojim se uređuje koncentracija vlasništva. Prema tom sustavu sva švedska poduzeća dužna su obavijestiti švedsko tijelo za tržišno natjecanje o svojoj vlasničkoj strukturi i dostavljati godišnja izvješća, koja uključuju i informacije o vlasništvu. Ta bi izvješća trebala biti javno dostupna (kao i objava njihovih internetskih stranica). No, zbog nedostatka posebnog okvira koji se odnosi na medije, rezultati praćenja medijskog pluralizma za 2020. pokazuju srednju razinu rizika za transparentnost vlasništva

⁴⁶ Treba napomenuti da se revidiranom Direktivom o audiovizualnim medijskim uslugama utvrđuje niz posebnih jamstava neovisnosti i učinkovitosti nacionalnih medijskih regulatornih tijela.

⁴⁷ Izvješće iz 2019. „Modernizirani Zakon o radiju i televiziji – provedba izmjena prema Direktivi o audiovizualnim medijskim uslugama”.

⁴⁸ U skladu s njegovim člankom 2. „nijedno javno tijelo, uključujući Riksdag (parlament), ili tijelo koje donosi odluke bilo koje lokalne vlasti ne može odrediti kako će upravno tijelo odlučiti u određenom slučaju koji se odnosi na izvršavanje javne ovlasti u odnosu na pojedinca ili lokalno tijelo ili se odnosi na primjenu prava.

⁴⁹ Doprinos Švedske Izvješću o vladavini prava za 2020., točke 28.–29.

⁵⁰ Informacije dobivene pri virtualnom posjetu Švedskoj u okviru pripreme Izvješća o vladavini prava za 2020.

⁵¹ To uključuje švedsko Udruženje medijskih izdavača, Udruženje izdavača časopisa, Sindikat novinara, Nacionalni klub za tisak, Švedski radio (SR), Švedsku televiziju (SVT), Švedsko obrazovno društvo za audiovizualne medije (UR) i TV4.

⁵² Dokument je dostupan na sljedećoj poveznici: <https://medieombudsmannen.se/about-the-media-ombudsman/code-of-ethics-for-press-radio-and-television-in-sweden/#>.

⁵³ Praćenje medijskog pluralizma za 2020.

nad medijima. Istodobno, predstavnici švedskog Tijela za tisak i audiovizualne medije⁵⁴ nisu izrazili zabrinutost u pogledu utvrđivanja vlasnika medijskih servisa.⁵⁵

Švedska ima čvrst okvir za zaštitu novinara i njihovih aktivnosti. Uvjeti u kojima rade švedski novinari smatraju se među najpovoljnijima u svijetu. Rezultati praćenja medijskog pluralizma za 2020. pokazuju nisku razinu rizika u pogledu uredničke neovisnosti u Švedskoj.⁵⁶ U tom pogledu Zakonom o slobodi tiska uređuje se neovisnost u imenovanju i otpuštanju glavnih urednika. Osim toga, velik broj medijskih i novinarskih organizacija razvio je samoregulatorne inicijative povezane s uredničkom neovisnosti. Kad je riječ o kleveti, kazna zatvora jedna je od predviđenih sankcija za klevetu i uvredu počinjenu putem tiskanih i audiovizualnih medija u skladu sa Zakonom o slobodi tiska (poglavlje 7.) i Temeljnim zakonom o slobodi izražavanja (poglavlje 5.) tumačenima u vezi sa švedskim Kaznenim zakonom.⁵⁷ No, kako je navela organizacija International Press Institute⁵⁸, kazneni progon zbog klevete koja uključuje medije u Švedskoj je rijedak zbog opsežnih zahtjeva za provedbu takvih predmeta predviđenih u prethodno navedenim zakonima. Ipak, neki izvori, uključujući Reportere bez granica⁵⁹ i švedsko Nacionalno vijeće za sprječavanje kriminala (BRÅ)⁶⁰, naveli su da se neki novinari suočavaju s prijetnjama zbog svoje profesionalne djelatnosti. Udio novinara koji su bili izloženi pogrđnim ili ponižavajućim komentarima na internetu smanjio se s 80 % u 2013. na oko 70 % u 2019.⁶¹ Platforma Vijeća Europe za promicanje zaštite novinarstva i sigurnosti novinara⁶² 2019. nije izdala nikakva upozorenja u pogledu Švedske. Na Platformi su 2020. objavljena tri upozorenja koja su se odnosila i na fizičke i na internetske napade na novinare.⁶³ Švedska policijska uprava uvela je posebne mjere za svladavanje prepreka u pogledu ostvarivanja temeljnih prava i sloboda, uključujući kaznena djela protiv novinara. To uključuje uspostavu nacionalnih kontaktnih mjesta, dodatno osoblje za potporu žrtvama takvih kaznenih djela i dodjelu dodatnih sredstava⁶⁴ kako bi se bolje istražili zločini protiv demokracije i zločini iz mržnje.⁶⁵ Voditelj istrage⁶⁶, kojeg je vlada imenovala u svibnju 2020., trenutačno preispituje među ostalim kaznenopravnu zaštitu određenih ključnih funkcija u društvu, uključujući novinare. Očekuje se da će se tim postupkom ispitati treba li razmotriti dodatne zakonodavne zaštitne mjere u pogledu slobode

⁵⁴ Informacije dobivene pri virtualnom posjetu Švedskoj u okviru pripreme Izvješća o vladavini prava za 2020.

⁵⁵ Revidiranom Direktivom o audiovizualnim medijima države članice potiče se da donose zakonodavne mjere kojima se propisuje da pružatelji medijskih usluga u njihovoj nadležnosti učine dostupnima informacije o svojoj vlasničkoj strukturi, uključujući stvarne vlasnike.

⁵⁶ Praćenje medijskog pluralizma za 2020.

⁵⁷ Mapiranje dekriminalizacije klevete (2020.).

⁵⁸ International Press Institute, Baza zakona o medijima, dostupna na sljedećoj poveznici: <http://legaldb.freemedia.at/legal-database/>.

⁵⁹ Reporteri bez granica, Švedska.

⁶⁰ BRÅ, Prijetnje i nasilje.

⁶¹ JMG, Stalna mržnja i prijetnje švedskim novinarima.

⁶² Platforma Vijeća Europe za promicanje zaštite novinarstva i sigurnosti novinara – Švedska.

⁶³ Prijavljeni slučajevi odnosili su se na prijetnje i govor mržnje na društvenim medijima (uključujući prijetnje smrću) usmjereni na karikaturista nakon objave njegove satirične ilustracije, smrt glavnog urednika internetskog časopisa Balochistan Times (prva autopsija bila je nejasna i ne može se isključiti mogućnost da je smrt povezana s njegovom profesionalnom djelatnosti) i napad na blogera češkog podrijetla, najvjerojatnije povezan s njegovim aktivnostima na internetu.

⁶⁴ Oko 970 000 EUR (10 milijuna SEK).

⁶⁵ Doprinos Švedske Izvješću o vladavini prava za 2020., točke 33.–36.

⁶⁶ Švedska vlada, Vlada vodi razgovore s medijskom industrijom i policijom o prijetnjama i mržnji prema novinarima.

govora.⁶⁷ Osim toga, novinari imaju koristi od čvrstog okvira za pristup informacijama. Rezultati praćenja medijskog pluralizma za 2020.⁶⁸ pokazuju da su jasno definirane pravne odredbe o pristupu informacijama i ograničenjima na temelju zaštite privatnosti i povjerljivosti te dionici, kao što je švedski Pravobranitelj za medije, smatraju da se to pravo u potpunosti poštuje i dobro provodi u praksi.⁶⁹

IV. OSTALA INSTITUCIJSKA PITANJA POVEZANA SA SUSTAVOM PROVJERE I RAVNOTEŽE

Švedska ima jednodomni parlamentarni sustav, u kojem Vijeće za zakonodavstvo osigurava *ex ante* ocjenu ustavnosti, dok sudovi u konkretnim predmetima mogu provesti *ex post* ocjenu ustavnosti. Zakonodavne prijedloge može podnijeti parlament ili vlada, pri čemu vlada u praksi podnosi veliku većinu prijedloga. Ministar pravosuđa, Parlamentarni pravobranitelj i Pravobranitelj za ravnopravnost imaju važnu ulogu u sustavu provjere i ravnoteža.

Postupak donošenja zakonodavstva osobito je uključiv. Postupak pripreme zakona počinje istražnom fazom, u kojoj se tema prvo mora analizirati i ocijeniti, što obično čine službenici nadležnog ministarstva, istražno povjerenstvo, koje djeluje neovisno o vladi, ili voditelj istrage (istraga u nadležnosti jedne osobe)⁷⁰. Istražno povjerenstvo sastavlja nacrt zakonodavnog prijedloga. Prema Ustavu⁷¹ relevantna tijela i dionici moraju imati priliku izraziti svoje mišljenje, a to se odvija u takozvanom postupku upućivanja na razmatranje u uobičajenom trajanju od tri mjeseca. Iako je taj postupak namijenjen relevantnim tijelima i dionicima, otvoren je i za sve druge organizacije ili pojedince. Prijedlog upućen na razmatranje i primljena mišljenja objavljuju se na vladinim internetskim stranicama. Vlada na temelju ishoda istrage i postupka upućivanja na razmatranje priprema nacrt zakona. Postupak uključuje pripremu procjene učinka, koju u slučaju prijedloga koji utječu na radne uvjete ili konkurentnost poduzeća treba podnijeti švedskom Vijeću za bolju regulativu.⁷² Istražno povjerenstvo za jačanje zaštite demokracije i neovisnosti sudstva dobar je primjer važnosti takvog uključivog procesa za osjetljiva pitanja kao što je vladavina prava. To povjerenstvo osigurava zastupljenost različitih političkih stranaka i sudstva, a njime predsjedava predsjednik Vrhovnog suda. Osim toga, raspored rada povjerenstva izrađen je na način da se izbjegava provedba postupka u kratkom roku, a njegovi se rezultati očekuju 2023.

Vijeće za zakonodavstvo odgovorno je za *ex ante* ocjenu ustavnosti zakona. Prije njihova podnošenja parlamentu Vijeće za zakonodavstvo sastavljeno od bivših i sadašnjih sudaca Vrhovnog suda i Vrhovnog upravnog suda⁷³ razmatra vladine zakonodavne prijedloge i dostavlja neobvezujuće mišljenje o usklađenosti prijedloga s Ustavom i pravnim sustavom u cjelini, osiguravajući poštovanje načela vladavine prava⁷⁴. I odbor *Riksdaga* (parlamenta) može zatražiti mišljenje Vijeća za zakonodavstvo. Iako Švedska nema Ustavni sud, svi sudovi mogu preispitati usklađenost zakona s Ustavom ili temeljnim zakonima pri donošenju

⁶⁷ U tom pogledu treba podsjetiti da Vijeće Europe u skladu s europskim standardima preporučuje sveobuhvatan zakonodavni okvir koji novinarima i drugim medijskim dionicima omogućuje da učinkovito i bez straha pridonesu javnoj raspravi. Preporuka CM/REC(2016)4 Odbora ministara Vijeća Europe.

⁶⁸ Praćenje medijskog pluralizma za 2020.

⁶⁹ Informacije dobivene pri virtualnom posjetu Švedskoj u okviru pripreme Izvješća o vladavini prava za 2020.

⁷⁰ Riksdag, Izrada zakona.

⁷¹ Upravni instrument, poglavlje 7., odjeljak 2.

⁷² Odluka o neprovođenju procjene učinka mora biti opravdana, kako je utvrđeno u Pravilniku (2007:1244) o procjeni učinka propisa. O savjetovanju s Vijećem za bolju regulativu vidjeti Pravilnik (2011: 118) o tijelima koja dobivaju mišljenje švedskog Regulatornog vijeća.

⁷³ Članovi se obično imenuju na razdoblje od jedne godine u skladu s načelima koja su utvrdili sudovi.

⁷⁴ Mogu se napraviti iznimke ako ispitivanje zakonodavstva koje provodi Vijeće ne bi bilo značajno ili ako bi se postupak oduljio u mjeri u kojoj bi to uzrokovalo ozbiljnu štetu.

odluka u konkretnim predmetima te moraju prestati primjenjivati bilo koju neusklađenu odredbu (to se naziva ocjena norme). Ako je zakon donesen u suprotnosti s mišljenjem Vijeća za zakonodavstvo, sudovi to mogu uzeti u obzir u okviru ocjene norme⁷⁵.

Švedska razmatra reformu postupka izmjene Ustava. Ustavne izmjene trenutačno se mogu donijeti običnom većinom, ali su za to potrebne dvije uzastopne odluke parlamenta – jedna prije, a druga nakon parlamentarnih izbora⁷⁶. Uz reformu sudstva Istražno povjerenstvo za jačanje zaštite demokracije i neovisnosti sudstva ispitat će i niz mogućih izmjena načina na koji se donose ustavne izmjene. U skladu sa zadatkom povjerenstva to se razmatra s obzirom na nedavna događanja u drugim zemljama, koja pokazuju važnost snažne zaštite osnovnih struktura demokratskog sustava⁷⁷. Konkretno, Istražno povjerenstvo procijenit će treba li uvesti odlučivanje kvalificiranom većinom, treba li uvesti obvezu da u donošenju odluke mora sudjelovati određeni minimalan broj zastupnika u parlamentu i moraju li izbori koji se održavaju između dviju uzastopnih odluka biti redovni izbori. I rezultati tog dijela istrage bit će predstavljeni 2023.

Nekoliko neovisnih tijela ima ulogu u zaštiti temeljnih prava. Pravobranitelj za ravnopravnost švedska je nacionalna institucija za ljudska prava i tijelo za ravnopravnost, kojemu je 2011. Globalni savez nacionalnih institucija za ljudska prava dodijelio akreditacijski status „B” u pogledu usklađenosti s Pariškim načelima UN-a jer je njegovo područje djelovanja ograničeno na pitanja ravnopravnosti i ne obuhvaća ljudska prava u širem smislu⁷⁸. Vlada je 2018. pokrenula istragu kako bi pripremila prijedlog za osnivanje nacionalne institucije za ljudska prava s punom mogućnošću djelovanja u području ljudskih prava. Izvješće o istrazi predstavljeno je 2019.⁷⁹ i provedeno je savjetovanje. U vladinoj izjavi Švedska je 2019. službeno najavila osnivanje nacionalne institucije za ljudska prava⁸⁰. Europska mreža nacionalnih institucija za ljudska prava⁸¹ dostavila je primjedbe na izvješće o istrazi, naglašavajući potrebu da se osiguraju dostatne zaštitne mjere za neovisnost nove institucije i njezinu odgovornost pred javnosti. Osim toga, i Parlamentarni pravobranitelj (kojeg imenuje parlament i koji djeluje u njegovo ime) i ministar pravosuđa (kojeg imenuje vlada i koji djeluje u njezino ime) nadziru način na koji javna tijela, uključujući sudove i suce, primjenjuju zakone i druge propise. Obje te institucije mogu pokrenuti disciplinske postupke protiv viših javnih dužnosnika, uključujući suce⁸², i mogu dati neobvezujuća mišljenja o postupanju javnog tijela ili suda u rješavanju predmeta (to se odnosi samo na način na koji sud ili sudac primjenjuju zakone i postupke, ali ne i na sadržaj sudske odluke). Parlament je u veljači 2020. odlučio pokrenuti parlamentarnu istragu o ustavnom statusu, nadležnosti i aktivnostima Parlamentarnog pravobranitelja, koja će biti dostavljena u svibnju 2022.⁸³

⁷⁵ Doprinos švedskog Vrhovnog suda Izvješću o vladavini prava za 2020., str. 15.

⁷⁶ Upravni instrument, poglavlje 8., odjeljak 14.

⁷⁷ Švedska vlada, opis aktivnosti Povjerenstva za jačanje zaštite demokracije i neovisnosti sudstva, str. 2.–5.

⁷⁸ Doprinos Europske mreže nacionalnih institucija za ljudska prava Izvješću o vladavini prava za 2020., str. 215.

⁷⁹ Švedska vlada, Prijedlog za osnivanje nacionalne institucije za ljudska prava u Švedskoj.

⁸⁰ Švedska vlada, Izjava vlade od 10. rujna 2019., str. 18.

⁸¹ Europska mreža nacionalnih institucija za ljudska prava, O savjetovanju o prijedlogu za osnivanje nacionalne institucije za ljudska prava u Švedskoj (Ds 2019:4).

⁸² Osim sudaca vrhovnih sudova, koji su izuzeti od disciplinske odgovornosti, ali protiv kojih se može pokrenuti sudski postupak u slučaju kaznenog djela počinjenog tijekom mandata. Na takve postupke primjenjuje se zaseban sustav, što znači da predmete ispituju vrhovni sudovi nakon što ih pokrenu Parlamentarni pravobranitelj ili ministar pravosuđa.

⁸³ Riksdag, Istraga o preispitivanju statusa Parlamentarnog pravobranitelja.

Vlada je uvela posebne instrumente za dijalog s civilnim društvom. Smatra se da Švedska ima otvoreno civilno društvo⁸⁴. Vlada od 2017. primjenjuje posebnu metodu za različite oblike dijaloga s civilnim društvom pod nazivom *sakråd* (tematski savjetodavni forum)⁸⁵, a nacionalno tijelo za dijalog i savjetovanje između vlade i civilnog društva osnovano 2018. osigurava forum za strukturiranu suradnju i zajedničko rješavanje problema⁸⁶.

⁸⁴ Ocjena organizacije CIVICUS; ocjene su na ljestvici od pet kategorija definirane kako slijedi: otvoren, sužen, ometan, potisnut i zatvoren.

⁸⁵ Švedska vlada, *Sakråd*.

⁸⁶ *Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället*.

Prilog I.: Popis izvora prema abecednom redoslijedu*

* Popis doprinosa primljenih u okviru savjetovanja za Izvješće o vladavini prava za 2020. dostupan je na (internetska stranica komunikacije).

BRÅ, Prijavljena kaznena djela. <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/anmalda-brott.html>.

BRÅ, Prijetnje i nasilje. <https://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2015-04-29-hot-och-vald.html>.

BRÅ, Procesuirana kaznena djela. <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/handlagda-brott.html>.

Centar za medijski pluralizam i slobodu medija (2020.), Praćenje medijskog pluralizma 2020. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

CEPEJ (2020.), Studija iz o funkcioniranju pravosudnih sustava u državama članicama EU-a.

CIVICUS Monitor – Praćenje prostora civilnog društva: Švedska. <https://monitor.civicus.org/country/sweden/>.

Europska komisija (2020.), Pregled stanja u području pravosuđa u EU-u.

Europska mreža nacionalnih institucija za ljudska prava (2019.), Re: Savjetovanje o prijedlogu za osnivanje nacionalne institucije za ljudska prava u Švedskoj (Ds 2019:4).

Europska mreža nacionalnih institucija za ljudska prava (2020.), Doprinos savjetovanju s dionicima za Izvješće o vladavini prava za 2020.

Europska mreža sudbenih vijeća (EMSV) (2014.), Minimalni pravosudni standardi IV. – Dodjela predmeta: ENCJ-ovo Izvješće za razdoblje 2013.–2014.

Glavna uprava za komunikaciju (2019.), Flash Eurobarometar br. 482: Stavovi poduzeća prema korupciji u EU-u.

Glavna uprava za komunikaciju (2020.), Posebno istraživanje Eurobarometra br. 502: Korupcija.

GRECO (2018.), peti evaluacijski krug, Evaluacijsko izvješće o sprječavanju korupcije i promicanju integriteta u središnjoj državi (na najvišim izvršnim funkcijama) i agencijama za izvršavanje zakonodavstva u Švedskoj.

JMG, Stalna mržnja i prijetnje švedskim novinarima. <https://jmg.gu.se/aktuellt/Nyheter/Nyheter+detalj/fortsatt-hat-och-hot-mot-svenska-journalister.cid1637975>.

Nacionalna sudska uprava (2020.), Kontinuirano povećanje broja predmeta na švedskim sudovima. <https://www.domstol.se/domstolsverket/nyheter/2020/02/allt-fler-mal-till-landets-domstolar/>.

Nacionalna sudska uprava, Statistički podaci u tijeku pandemije koronavirusa. <https://www.domstol.se/om-sveriges-domstolar/statistik-styrning-och-utveckling/statistik/statistik-med-anledning-av-coronaviruset/>.

OECD (2017.), *Sweden's Laws on Corporate Responsibility for International Bribery need Urgent Reform* (Potreba je hitna reforma švedskih zakona o korporativnoj odgovornosti za podmićivanje stranih javnih dužnosnika). <http://www.oecd.org/corruption/sweden-s-laws-on-corporate-responsibility-for-international-bribery-need-urgent-reform.htm>.

Presuda Suda Europske unije od 24. lipnja 2019., Komisija protiv Poljske, C-619/18.

Reporteri bez granica, Švedska. <https://rsf.org/en/sweden>.

Riksdag (2020.), Istraga o preispitivanju statusa Parlamentarnog pravobranitelja. <https://www.riksdagen.se/sv/press/pressmeddelanden/2020/feb/21/utredning-om-oversyn-av-riksdagens-ombudsman-jo/>.

Riksdag, Izrada zakona. <https://www.riksdagen.se/en/how-the-riksdag-works/what-does-the-riksdag-do/makes-laws/>.

Statskontoret, Državna mreža protiv korupcije. <http://www.statskontoret.se/var-verksamhet/myndighetsnatverket-mot-korruption/>.

Švedska vlada (2019.), Izjava vlade od 10. rujna 2019. <https://www.government.se/speeches/20192/09/statement-of-government-policy-10-september-2019/>.

Švedska vlada (2020.), Digitalna komunikacija u sudskim postupcima. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2020/06/prop.-201920189>.

Švedska vlada (2020.), Doprinos Švedske Izvješću o vladavini prava za 2020.

Švedska vlada (2020.), opis aktivnosti Povjerenstva: jačanje zaštite demokracije i neovisnosti sudstva. <https://www.regeringen.se/4915d2/contentassets/2399f42ba83d48f4ad2e5ebb3ddb0e21/forstarkt-skydd-for-demokratin-och-domstolarnas-oberoende-dir-2020-11.pdf>.

Švedska vlada (22. veljače 2018.), *Karens införs för statsråd och statssekreterare*. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/02/karens-infors-for-statsrad-och-statssekreterare/>.

Švedska vlada, Prijedlog za osnivanje nacionalne institucije za ljudska prava u Švedskoj.

Švedska vlada, *Sakråd*. <https://www.regeringen.se/sakrad/>.

Švedska vlada, Vlada vodi razgovore s medijskom industrijom i policijom o prijetnjama i mržnji prema novinarima. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/02/regeringen-haller-samtal-med-mediiebranschen-och-polisen-om-hot-och-hat-mot-journalister/>.

Švedski Vrhovni sud (2020.), Doprinos savjetovanju s dionicima za Izvješće o vladavini prava za 2020.

Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal, goAML (sustav za sprječavanje pranja novca). <https://www.unodc.org/unodc/en/global-it-products/goaml.html>.

Vijeće Europe, Platforma za promicanje zaštite novinarstva i sigurnosti novinara – Švedska. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/sweden>.

Vijeće Europe: Odbor ministara (2010.), Preporuka CM/Rec(2010)12 Odbora ministara o sucima: neovisnost, učinkovitost i odgovornost.

Vijeće Europe: Odbor ministara (2016.), Preporuka CM/REC(2016)4 Odbora ministara o zaštiti novinarstva i sigurnosti novinara i drugih medijskih dionika.

Vijeće Europe: Savjetodavno vijeće europskih sudaca (CCJE) (2016.), Mišljenje br. 19 o ulozi predsjednika sudova.

Virtualni posjet Švedskoj u kontekstu Izvješća o vladavini prava za 2020.

Prilog II.: Posjet Švedskoj

Službe Komisije u lipnju 2020. održale su virtualne sastanke sa sljedećim organizacijama:

- Agencija za javno upravljanje
- Istražni odbor za neovisnost sudova
- Vijeće za zakonodavstvo
- Tijelo za gospodarski kriminal
- Ministarstvo financija
- Ministarstvo pravosuđa
- Nacionalna sudska uprava
- Ured ministra pravosuđa
- Ured predsjednika vlade
- Tijelo za tisak i audiovizualne medije
- Pravobranitelj za tisak
- Državno odvjetništvo
- Vrhovni upravni sud
- Vrhovni sud
- Švedsko udruženje sudaca
- Švedska odvjetnička komora
- Švedsko udruženje novinara
- Transparency International Švedska

* Komisija se u okviru brojnih horizontalnih sastanaka sastala i sa sljedećim organizacijama:

- Amnesty International
- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe
- Konferencija europskih crkava
- EuroCommerce
- Europski centar za neprofitno pravo
- Europski centar za slobodu tiska i medija
- Europski građanski forum
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders (Zaklada za zaštitu branitelja ljudskih prava)
- ILGA-Europe
- Međunarodna komisija pravnika
- Međunarodna federacija za ljudska prava
- International Press Institute (Organizacija za promicanje i zaštitu slobode medija)
- Lifelong Learning Platform (Europsko udruženje civilnog društva za obrazovanje)
- Pravna inicijativa zaklade Otvoreno društvo/Europski institut Otvoreno društvo
- Reporteri bez granica
- Transparency International EU